

УДК 677.075

**ДОСЯГНЕННЯ КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЇ ТРИКОТАЖНОГО ВИРОБНИЦТВА
КНУТД В ПІДГОТОВЦІ НАУКОВИХ, НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА
ІНЖЕНЕРНИХ КАДРІВ***65-річному ювілею кафедри присвячується*

Ф.А. МОЙСЕСНКО

Київський національний університет технологій та дизайну

Приведені історія створення кафедри технології трикотажного виробництва КНУТД і її досягнення в підготовці наукових, науково-педагогічних та інженерних кадрів

Після закінчення Великої Вітчизняної війни Радянський Союз повинен був приступити до відродження зруйнованого війною народного господарства, і перш за все легкої та текстильної промисловості, для чого конче потрібні були інженерні кадри, які б очолили роботи по відродженню та створенню нових підприємств, і наукові кадри, які б сприяли прискоренню подальшого розвитку науки і виробництва. Тому, ще до закінчення війни, після повернення з евакуації Київський інститут шкіряної промисловості (КШП), який було засновано в 1930 р., було перейменовано в Київський технологічний інститут легкої промисловості (КТІП) і в тому ж 1944 р. було здійснено прийом студентів на спеціальності взуттєвого і швейного виробництв (легка промисловість), а також на одну із спеціалізацій – трикотажне виробництво текстильної спеціальності «Механічна технологія волокнистих матеріалів». Отже фактично було засновано технологічний інститут легкої і текстильної промисловості, як це сталося через декілька років з Ленінградським та Ташкентським текстильними інститутами, які після введення в них деяких спеціальностей легкої промисловості були перейменовані в інститути текстильної і легкої промисловості.

В перші роки існування КТІП перед його керівництвом стояла досить складна і невідкладна задача укомплектування нових профільюючих кафедр викладачами спеціальних дисциплін з певним досвідом педагогічної та наукової роботи. У вирішенні даної проблеми значну допомогу КТІПу надали Московський технологічний інститут легкої промисловості (МТІП) та Московський текстильний інститут (МТІ).

СТВОРЕННЯ КАФЕДРИ ТЕХНОЛОГІЇ ТРИКОТАЖНОГО ВИРОБНИЦТВА.

Першим завідуючим кафедри був доц. А.І. Шакола, який заклав підвалини другої в Радянському Союзі подібної кафедри (перша була в МТІ). Заняття зі студентами по дисциплінам «Вчення про волокна та пряжу» і «Механічна технологія текстильних матеріалів» проводив к.т.н., доц. М.М. Пожидаєв, який прибув до КТІПу з Ташкентського текстильного інституту, а заняття по «Технології трикотажного виробництва» проводили доц. А.І. Шакола та асистент Є.Н. Солодарь. В 1948 р. після закінчення аспірантури МТІ та захисту дисертації на кафедрі стала працювати А.Б. Головушкіна (1919-1995 рр.), яка на посаді доцента кафедри успішно працювала до виходу на пенсію. Після смерті в 1948 р. доц. А.І. Шаколи на посаду завідуючої кафедри була призначена к.т.н., доц. Л.П. Ігнатова (1900-1981 рр.), яка працювала доцентом кафедри технології трикотажу МТІ.

Доц. Л.П. Ігнатова успішно очолювала кафедру з 1948 по 1972 р., багато сил й енергії віддала створенню матеріально-технічної бази кафедри та підготовці науково-педагогічних кадрів.

З 1949 р. на кафедрі стали працювати М.А. Алексеева, яка закінчила МТІ в 1948 р., і Л.Г. Баклаженко (1926-2002 рр.), випускниця КТІЛП 1949 р. Названі молоді інженери-технологи деякий час працювали старшими лаборантами, потім асистентами, старшими викладачами, а М.А. Алексеева після річного перебування в цільовій аспірантурі в МТІ і захисту дисертації в 1964 р. працювала доцентом кафедри.

Залишались без штатних викладачів дві дисципліни, які вивчались студентами 4 і 5 курсів – це «Основи проектування трикотажних машин» і «Оздоблення та фарбування», заняття по яким за сумісництвом проводили відповідно Й.В. Бальсін і І.П. Брисман.

В 1951 р. закінчували КТІЛП три сталінські стипендіати інженери-технологи взуттєвого, шкіряного і трикотажного виробництв – В.О. Скатерний, Г.В. Жила і Ф.А. Мойсеєнко, які державною комісією по розподілу випускників КТІЛПу були рекомендовані до вступу в аспірантуру.

На той час в КТІЛПі існувала аспірантура лише на кафедрі технології шкіри у професора М.П. Котова, куди і поступив Г.В. Жила. В.О. Скатерний поступив в аспірантуру МТІЛП, де на той час закінчували аспірантуру перші сталінські стипендіати КТІЛП Н.А. Адамова та І.В. Орлов. Ф.А. Мойсеєнко повинен був їхати в Московський текстильний інститут в аспірантуру до проф. О.С. Далідовича – єдиного на той час доктора технічних наук по технології трикотажу. Але завідувача кафедри доц. Л.П. Ігнатова переконала працівників Мінвузу УРСР у необхідності відкриття аспірантури по технології трикотажу в КТІЛПі і в кінці 1951 р. на кафедрі технології трикотажного виробництва КТІЛП була відкрита аспірантура, науковим керівником якої була призначена доц. Л.П. Ігнатова, а першим її аспірантом став Ф.А. Мойсеєнко.

Першочерговим завданням першого аспіранта кафедри було не виконання дисертаційної роботи, а створення нового курсу «Основи проектування трикотажних машин», по якому на той час не існувало будь-якої навчальної літератури. Тому аспірантом за основу були взяті наукові статті, що були надруковані в журналі «Трикоотажная промышленность», який видавався в 1930-1941 рр., і кандидатські дисертації О.С. Болдирева та І.С. Мільченка, які були захищені в кінці 30-х років по трикотажним машинам. Кандидати технічних наук О.С. Болдирев і І.С. Мільченко і були в різні роки викладачами дисципліни «Основи проектування трикотажних машин» в МТІ (за сумісництвом).

Виконавши поставлене перед ним завдання, аспірант Ф.А. Мойсеєнко з лютого 1953 р. за сумісництвом на 0,5 ставки асистента став проводити всі види занять (лекції, лабораторні роботи, курсове проектування) по «Основам проектування трикотажних машин».

Після закінчення строку перебування в аспірантурі (1 листопада 1954 р.) був зарахований на штатну посаду старшого викладача. Кандидатську дисертацію Ф.А. Мойсеєнко захистив в МТІ в травні 1958 р. Лекції по «Проектуванню в'язальних машин» читав студентам протягом 50 років.

В 1962 р. вже після смерті І.С. Мільченка вийшла з друку його книжка «Основи проектирования трикотажных машин». Науковим редактором цієї книжки був доц. К.Д. Михайлов, який відмітив наступне: «У зв'язку з тим, що в літературі як вітчизняній, так і зарубіжній питання проектування трикотажних машин зовсім не висвітлені, за винятком невеликої кількості розрізаних статей стосовно

тих чи інших окремих питань, дана книжка представляє собою інтерес, нею закладено початок і вказано напрямок подальшої розробки питань проектування трикотажних машин».

В докторській дисертації В.М. Гарбарука (ЛІТЛП, 1967 р.) були розроблені основи проектування головних механізмів однофонтурних круглов'язальних машин, а роком раніше вийшла з друку його книга «Расчет и конструирование трикотажных машин». В 1980 р. вийшов з друку підручник проф. В.М. Гарбарука «Расчет и конструирование трикотажных машин» для студентів-механіків, а в 1989 р. – підручник проф. Ф.А. Мойсеєнка «Проектирование вязальных машин» з грифом Державного комітету СРСР по народній освіті, для студентів вузів, що навчаються за спеціальністю «Технологія тканин і трикотажу» (ум. друк. арк. 10,5, тираж 5 450 екз.). Цим підручником користувалися студенти всіх 13 вузів Радянського Союзу, в яких на той час велась підготовка інженерів-технологів трикотажного виробництва.

В 1994 р. вийшов з друку українською мовою значно доповнений (17,6 ум. друк. арк.) підручник проф. Ф.А. Мойсеєнка «Проектування в'язальних машин» з грифом Міністерства освіти України. Це перша навчальна література по трикотажному виробництву українською мовою.

В 1953 р. на базі кафедри технології трикотажного виробництва була створена кафедра матеріалознавства, яку очолив доц. М.М. Пожидаєв. Після цього на кафедрі технології трикотажного виробництва залишилось всього дві дисципліни: «Технологія трикотажного виробництва» (тепер поділена на ряд окремих дисциплін) і «Основи проектування трикотажних машин» (тепер «Проектування в'язальних машин»), викладання яких здійснювалось лише штатними викладачами.

ЛАБОРАТОРНА БАЗА КАФЕДРИ

У перші післявоєнні роки в КТІЛПі було створено самостійні «Навчально-виробничі лабораторії», куди входили механічна майстерня, взуттєва та трикотажна лабораторії. Трикотажна лабораторія уже тих часів являла собою невелике трикотажне підприємство, яке крім в'язальних машин мало дільницю по закрою та пошиттю трикотажних виробів із полотен, що вироблялися на діючому в'язальному устаткуванні лабораторії. Все устаткування трикотажної лабораторії, включаючи і пошиття трикотажу, розміщувалось в приміщенні загальною площею 382 м² на першому поверсі старого корпусу.

На початку 70-х років, після закінчення будівництва п'ятиповерхового корпусу № 2, трикотажна лабораторія була значно розширена за рахунок 3-го поверху нового корпусу, після чого загальна площа трикотажної лабораторії становила майже 800 м².

За часів існування Радянського Союзу трикотажна лабораторія поповнювалась та обновлювалась як шляхом закупівлі нових машин за кошти навчально-виробничого підрозділу, так і шляхом передачі машин інституту з балансу на баланс підприємствами трикотажної промисловості.

Отже навчально-виробничі лабораторії постійно поповнювалися новим обладнанням. Змінювалась і назва цього підрозділу КТІЛПу: «Навчально-виробничі лабораторії»; «Навчально-виробничі підприємства»; «Навчально-виробничі майстерні»; «Навчально-експериментальні майстерні». Як свідчать самі назви підрозділ виконував дві основні задачі: забезпечував навчальний процес і здійснював виробничу діяльність, при цьому на першому місці завжди був навчальний процес.

ПІДГОТОВКА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ТА НАУКОВИХ КАДРІВ НА КАФЕДРІ

Кафедра технології трикотажного виробництва КНУТД є єдиним в Україні науковим центром підготовки науково-педагогічних та наукових кадрів вищої кваліфікації по технології трикотажу.

Як уже відмічалось, аспірантура на кафедрі існує з 1951 р. Перший науковий керівник аспірантів к.т.н., доц. Л.П.Ігнатова підготувала 11 кандидатів технічних наук. Другим науковим керівником аспірантів з 1963 р. став к.т.н., доц. Ф.А.Мойсеєнко, який підготував 23 кандидата технічних наук. Під керівництвом (за сумісництвом) доктора технічних наук, проф. Л.С.Смірнова (директора УкрНДППВ) були виконані і захищені 3 кандидатські дисертації.

У 80-х роках керівником аспірантів був і к.т.н., доц. Л.К.Ващинський, який підготував 5 кандидатів наук. В кінці 90-х років одного кандидата наук підготувала к.т.н., доц. О.В.Кочеткова, а в перші роки нового століття до керівництва аспірантами підключились к.т.н., проф. КНУТД (за сумісництвом) В.Д.Омельченко, який підготував 3 кандидата наук, та завідувача кафедрою к.т.н., проф. КНУТД Л.О.Крилова, під науковим керівництвом якої захищені 2 кандидатські дисертації.

Отже, за станом на 1 січня 2010 р. підготовлено 46 кандидатів технічних наук (два з них мали по два наукових керівника), переважна більшість з яких випускники КТЛП ÷ КНУТД.

Аспірантами кафедри були також випускники Московського текстильного інституту Д.Т.Брага та Л.О.Крилова, Волгоградського політехнічного інституту – О.В.Кочеткова та Т.Ф.Морозенко, Азербайджанського технологічного інституту – К.В.Сафаров.

АСПРАНТИ КАФЕДРИ – ВИКЛАДАЧІ КАФЕДРИ

Доцентами кафедри довгий час працювали кандидати технічних наук, які успішно пройшли підготовку в аспірантурі кафедри: Ф.А.Мойсеєнко – рік захисту дисертації 1958 р.; Л.К.Ващинський (1925-2003 рр.) – 1966 р.; Д.Т.Брага (1904-2001 рр.) – 1969 р.; В.П.Король – 1969 р.; Г.Ю.Анашина – 1971 р.; О.В.Кочеткова – 1984 р.; О.Р.Травнічек (1955-2008 рр.) – 1987 р.; М.О.Лазаренко – 1999 р. Крім того, працював доц. В.М.Павлюк, який виконав дисертаційну роботу на кафедрі деталей машин під керівництвом проф. Б.Ф.Піпи – 1981 р.

Асистентами кафедри працювали: С.О.Дубніцький (1937-1984 рр.), Г.М.Котова (1931-1999 рр.) та Л.М.Кириєнко, які закінчили аспірантуру без захисту дисертації, к.т.н. О.Я.Голікова.

Продовжують працювати на кафедрі кандидати технічних наук, випускники аспірантури: проф. КНУТД Л.О.Крилова – 1970 р.; проф. КНУТД О.І.Клочко – 1974 р.; проф. КНУТД В.Д.Омельченко – 1977 р. (на штатній посаді з вересня 2007 р.), доц. В.К.Гайдамака – 1984 р., науковим керівником якого був проф. Б.Ф. Піпа (кафедра деталей машин); доц. Є.О.Рогатін – 2003 р.; доц. Л.Є.Васильєва – 1977 р.; доц. Л.Є.Галавська – 1999 р.; доц. О.П.Кизимчук – 2001 р.; доц. С.Ю.Боброва – 2003 р.; доц. Н.П.Бухонька – 2004 р., доц. Н.М.Литвиненко – 2007 р., ас. Л.М.Мельник – 2008 р., Крім кандидатів наук на кафедрі працюють: доц. Т.О.Махія, ст. викл. О.М.Карпуніна, ст. викл. В.М.Тесленко-Пономаренко.

Отже, із 46 кандидатів наук, що пройшли підготовку в аспірантурі кафедри, працювали або працюють і зараз викладачами кафедри 20.

ВИПУСКНИКИ КАФЕДРИ – ВИКЛАДАЧІ ІНШИХ КАФЕДР КНУТД

Крім кафедри технології трикотажного виробництва її випускники успішно працювали або працюють і зараз викладачами інших кафедр КНУТД, захистивши кандидатські дисертації за спеціальністю кафедри, на якій вони працювали.

Так, на кафедрі матеріалознавства з перших років після її заснування пройшов шлях від старшого лаборанта до доцента, завідуючого кафедрою к.т.н. А.Г.Ковальський. На цій же кафедрі все трудове життя працює к.т.н., доц. Е.П.Дрегуляс та працювала к.т.н., доц. Н.Г.Савчук.

На кафедрі економіки й організації довгий час працює доц. В.І.Дибленко, а на кафедрі графіки та нарисної геометрії працював доц. О.М.Щербань. На кафедрі конструювання швейних виробів працювала асистентом Н.Г.Смірнова, яка закінчила аспірантуру на кафедрі ТТВ без захисту дисертації.

АСПРАНТИ КАФЕДРИ – ВИКЛАДАЧІ ІНШИХ ВУЗІВ

Аспіранти кафедри, які захистили кандидатські дисертації, успішно працюють викладачами і в інших вузах, і не лише України.

В 1972 р. керівництво Волгоградського політехнічного інституту (ВПІ) звернулося до керівництва КТІЛП з проханням направити трьох випускників кафедри технології трикотажного виробництва для роботи викладачами створеної ними кафедри по підготовці інженерів-технологів трикотажного виробництва, при цьому бажано, щоб один з них мав наукову ступінь кандидата технічних наук і певний досвід педагогічної роботи.

В тому році закінчували КТІЛП Валерій Мишта із Західної України і Світлана Хохлова із Центральної Росії, які виявили бажання переїхати на Південь Росії у м. Волгоград для роботи у ВПІ. Позитивно відгукнулася на дану пропозицію і молода киянка, кандидат технічних наук, асистент кафедри Ж.С.Садікова. Отже восени 1972 р. у ВПІ прибули три випускники КТІЛПу, які і стали першими викладачами спеціальних дисциплін по трикотажному виробництву. Через деякий час Ж.С.Садікова стала доцентом Шигановою, а потім і мамою сина. Ж.С.Шиганова працювала доцентом ВПІ до виходу на пенсію, після чого повернулася в Україну.

Подружжя Валерій і Світлана Мишти, будучи вдалині від батьків, а отже без допомоги рідних бабусь і дідусів, виростили і виховали трьох дітей – двох синів та дочку і лише після цього, маючи великий досвід педагогічної і наукової роботи, приступили до виконання дисертаційних робіт.

В.П.Мишта, будучи заочним аспірантом кафедри ТТВ КТІЛП, виконав і в 1991 р. захистив кандидатську дисертацію, а потім С.П.Мишта стала здобувачем наукового ступеня на кафедрі ТТВ КТІЛП і кандидатську дисертацію на тему «Разработка и исследование фильтрующих материалов с переменной поровой структурой» за спеціальністю 05.14.16 «Технические средства и методы защиты окружающей среды» захистила в 1999 р. в Волгоградській державній архітектурно-будівельній академії. Через 6 років після цього кандидатську дисертацію захистив і їх старший син. Так в умовах Волгоградського державного технічного університету (ВДТУ – нова назва ВПІ) була створена велика сім'я учених В.П. і С.П.Мишти, які успішно продовжують працювати доцентами ВДТУ. На цьому творчі зв'язки кафедри ТТВ КТІЛП з ВПІ не закінчилися.

В числі випускників першого випуску (1977 р.) технологів трикотажного виробництва ВПІ була О.В.Кочеткова, яку інститут направив на кафедру технології трикотажного виробництва КТІЛП на один рік для стажування і підготовки до вступу в аспірантуру. Після закінчення аспірантури і захисту дисертації (1984 р.) О.В.Кочеткова переїхала в Ленінград, куди раніше із Волгограда переїхав її чоловік, і стала працювати в конструкторському бюро заводу трикотажного машинобудування «Вулкан».

Після розриву шлюбу в 1989 р. О.В.Кочеткова з сином повертається до Києва і працює доцентом кафедри ТТВ КНУТД. Вона освоїла новий для кафедри курс «Системи автоматизованого проектування (САПР) трикотажу», під її науковим керівництвом аспірантка Л.Є.Галавська виконала і в 1999 р. захистила кандидатську дисертацію, а сама О.В.Кочеткова в кінці 1996 р. стала першою і поки єдиною докторанткою кафедри ТТВ (науковий консультант проф. Ф.А.Мойсеєнко).

Після закінчення докторантури в кінці 1999 р. О.В. Кочеткова повертається в рідний Волгоград, де проживали її батьки і син, і стала працювати завідуючою кафедри одного із вищих навчальних закладів м. Волгограда (не ВПІ!). Докторську дисертацію захистила в 2001 р. у Санкт-Петербурзькому університеті технологій та дизайну (колишній ЛІТЛП).

Крім О.В. Кочеткової аспіранткою нашої кафедри була і Т.Ф. Морозенко – теж випускниця ВПІ, яка захистила кандидатську дисертацію в 1987 р. і працювала викладачем ВПІ.

В Одеському державному економічному університеті працює к.т.н., доц. А.М. Лебедева, яка захистила кандидатську дисертацію в 1981 р., а в Полтавському університеті споживчої кооперації завідуючою кафедри працює к.т.н., доц. З.М. Гайворонська (дисертацію захистила в 1987 р.).

Випускники кафедри працювали викладачами Вітебського технологічного інституту легкої промисловості, Курського політехнічного інституту, Джамбульського технологічного інституту.

Випускниця й аспірантка кафедри О.К. Тройнікова після захисту кандидатської дисертації в 1991 р., попрацювавши деякий час асистентом кафедри, з чоловіком і малолітнім сином переїхала в Австралію, де і працює на науково-педагогічній роботі. На кафедрі були підготовлені також кандидати технічних наук для Болгарії – 1, В'єтнаму – 1, Вірменії – 2, Грузії – 1, Азербайджану – 1.

Отже, кафедра технології трикотажного виробництва КНУТД повністю справляється з підготовкою кандидатів наук, чого не можна сказати про підготовку докторів наук.

До введення в КНУТД докторантури існувало положення, згідно з яким кандидат наук, що успішно виконував план наукової роботи по темі докторської дисертації, за його бажання переводився на два роки на посаду старшого наукового працівника для завершення докторської дисертації (без права на сумісництво). Такий перехід на наукову роботу зробили на нашій кафедрі доц. Ф.А. Мойсеєнко у вересні 1969 р. і доц. Л.К. Ващинський у 1970 р. Ф.А.Мойсеєнко в квітні 1974 р. захистив докторську дисертацію в Ленінградському інституті текстильної та легкої промисловості, а в грудні 1975 р. був затверджений у вченому званні професора по кафедрі трикотажного виробництва.

Захист докторської дисертації доц. Л.К.Ващинського не відбувся. Докторантурою на кафедрі успішно скористалась лише О.В.Кочеткова, яка зараз в КНУТД не працює і в Україні не проживає.

Отже, після виходу проф. Ф.А.Мойсеєнка на пенсію кафедра технології трикотажного виробництва КНУТД залишилась без доктора наук, що для профілюючої кафедри національного університету є великим недоліком. Автор даної статті сподівається, що в найближчі роки докторантура на кафедрі почне діяти. На цей час на кафедрі працюють доцентами три кандидати, які можуть претендувати на місце в докторантурі.

ЛІТОПИС ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

В 2005 р. з друку вийшла книга «Літопис вищих навчальних закладів. Випускники Київського технологічного інституту легкої промисловості, Державної академії легкої промисловості України, Київського національного університету технологій та дизайну» (перший випуск)*. Випуск Літопису присвячувався 75-річному ювілею КНУТД.

Розпочинається Літопис зверненням ректора КНУТД проф. О.І. Волкова, в якому відмічається: «... на превеликий жаль, не можна розповісти тут про кожного випускника, адже їх більше 80 тисяч: інженерів та науковців, викладачів та державних діячів. Але кожен з них назавжди залишиться в пам'яті сучасників та майбутніх поколінь. Ця книга є висловленням вдячності всім, чиє життя пов'язане з нашою alma mater, за плідну трудову діяльність, за все те добре, що кожен з випускників зробив у своєму житті».

В розділі «Викладачі університету – випускники КНУТД» приведені 8 групових фотографій викладачів профілюючих кафедр – випускників КТІЛП ÷ КНУТД (крім кафедри технології трикотажного виробництва!). Приведені також фотографії та досягнення окремих викладачів-випускників КТІЛП ÷ КНУТД в науковій, викладацькій та громадській роботі. Всього 39 випускників, які займали різні керівні посади в КНУТД, в тому числі два випускника кафедри технології трикотажного виробництва, а саме: доктор технічних наук, професор, Заслужений діяч науки і техніки України, почесний професор ДАЛПУ Ф.А. Мойсеєнко та кандидат технічних наук, доцент А.Г. Ковальський.

В розділі «Випускники КНУТД у легкій промисловості» на 117 сторінках приведені данні біля 70 підприємств акціонерних товариств і навіть малих приватних підприємств, які діють в сучасній Україні. Але із більше 40 великих трикотажних підприємств та об'єднань УРСР в даний розділ включені лише 3 підприємства: ЗАТ «Луганська фірма «Лутри», яка заснована на базі Луганської трикотажної фабрики; ВАТ «Софія» (Броварська трикотажна фабрика); АТЗТ «Україна» (Житомирська панчішна фабрика).

В розділі «Випускники КНУТД в науці і освіті» приведені 2 наукові заклади України, в яких велике місце посідали випускники КТІЛП за спеціальністю «технологія трикотажу», це: Київський науково-дослідний інститут текстильно-галантерейної промисловості (КНДІТГП), в якому з 1976 р. працював к.т.н. В.Д. Омельченко, пройшовши шлях від завідуючого науково-дослідної лабораторії до директора інституту (1991-2007 рр.) і АТЗТ «Український науково-дослідний інститут з переробки штучних та синтетичних волокон» (УкрНДІПВ). На превеликий жаль, про цей дуже важливий НДІ в минулому, який під керівництвом засновника і директора НДІ на протязі багатьох років доктора технічних наук, професора Л.С. Смірнова зробив величезний внесок в розвиток науки в текстильній промисловості, в тому числі і в трикотажному виробництві, в Літописі приведені лише короткі відомості про роботу директора інституту (з 1996 р.) к.т.н. нині покійного Г.І. Рукавцева, який у 1964 р. закінчив КТІЛП за спеціальністю «технологія хімічних волокон».

В двох останніх розділах Літопису: «Випускники КНУТД в галузі економіки України» та «Випускники КНУТД: державні службовці, політики та громадські діячі» випускників кафедри технології трикотажного виробництва нема.

Оцінюючи «Літопис вищих навчальних закладів» як добре оформлене і дуже важливе видання, яке несе величезну інформацію про творчі досягнення випускників КТІЛП ÷ КНУТД, як інженерних працівників легкої та текстильної промисловості, науковців, вчених та викладачів КНУТД, необхідно звернути увагу і на ряд суттєвих недоліків, першим і головним з яких є те, що в Літописі у всіх його розділах мова йде про випускників КТІЛП, які працювали або працюють лише в Україні.

Але при існуванні Радянського Союзу всі випускники КТІЛП розподілялися державною комісією у відповідності з рознарядками Держплану СРСР по підприємствам легкої і текстильної промисловості всіх союзних республік, а не лише УРСР, і багато з них після закінчення обов'язкового терміну роботи за призначенням залишались працювати там на все своє життя.

Перший випуск фахівців для легкої і текстильної промисловості КТІЛП здійснив у 1949 р. Саме випускники 1949-1960 рр. у найбільшій мірі сприяли відродженню, а потім і подальшому розвитку легкої і текстильної промисловості Радянського Союзу, в тому числі й УРСР. Але про цей період діяльності випускників КТІЛП у Літописі дуже обмежені дані, що також є недоліком.

Тому автор даної статті вносить суттєві доповнення відносно випускників кафедри технології трикотажного виробництва КТІЛП ÷ КНУТД.

ВИПУСКНИКИ КАФЕДРИ – ОРГАНІЗАТОРИ ТРИКОТАЖНОГО ВИРОБНИЦТВА

За станом на 01.01.2010 р. число випускників кафедри 4613. Назвемо лише окремі прізвища та посади, які займали випускники кафедри.

Випускники 1949-1960 років: В.Г. Ібрагімов - міністр легкої промисловості Казахської РСР; О.М. Батурін - начальник головного управління трикотажної промисловості МЛП СРСР; В.І. Сезон - заступник начальника управління трикотажної промисловості МЛП УРСР; Ю.В. Яворський - головний інженер Укртрикотажпрому МЛП УРСР; І.П. Гнилуша - директор Державного проектного інституту ДПП-5; Б.П. Гончаров - зав. відділом легкої промисловості Ради міністрів УРСР; О.М. Гонтаренко - заступник директора УкрНДІПВ; С.І. Корнєва - директор Київської трикотажної фабрики «Киянка»; О.О. Севостьянова - директор Вітебської трикотажної фабрики ім.КІМ; З.А. Федіна - директор Ризької трикотажної фабрики «Рігас Адітайс»; А.В. Осіпова – директор Курського трикотажного комбінату; Г.В. Табун - головний інженер, а потім директор Львівського трикотажного об'єднання «Промінь»; Н.С. Хейло - головний інженер Київської трикотажної фабрики «Киянка»; І.В. Ткаченко - головний інженер, а потім директор Українського республіканського будинку моделей трикотажних виробів; Т.В. Фідельська - головний інженер Рубіжанської панчішної фабрики; Я.Н. Гірін – головний інженер Кишинівського трикотажного об'єднання «Стяуа Рошіє»; П.М. Царьова – головний інженер Полтавської трикотажної фабрики.

Випускники наступних років: О.М. Чапланов – генеральний директор Харківської фірми «Трикотажне об'єднання»; Л.С. Костенко – директор Донецької трикотажної фабрики; І. Старжинська – директор Чернівецького панчішного об'єднання; В. Мороз – директор Одеської трикотажної фабрики ім.Крупської; В.Д. Омельченко - директор КНДІТГП; Є.А.Прокопова – заступник директора (з 2007 р. директор) КНДІТГП; В. Мусорін - головний інженер Державного проектного інституту ДПП-5; Л.В. Агафонова – головний інженер Дніпропетровської трикотажної фабрики «Дніпрянка»; Л.В.Коренна – головний інженер Львівського трикотажного об'єднання «Промінь»; Л.Ф. Кисельова – головний інженер Кримського трикотажного об'єднання; Б.Є. Рудавін – головний інженер Миколаївської трикотажної фабрики.

Крім названих посад випускники кафедри займали переважну більшість інших інженерних посад (начальник цеху, технолог цеху та ін.) на трикотажних підприємствах України і Молдови, а також окремі посади на трикотажних підприємствах інших союзних республік СРСР.

На зміну фахівців старшого покоління приходили фахівці середнього, а за ними – молодшого покоління. І представники всіх поколінь випускників кафедри технології трикотажного виробництва КТІЛП гідно несли звання «КТІЛПОВЦЯ», примножуючи своєю самовідданою працею славу і добре ім'я рідного вузу.

ВИПУСКНИКИ КАФЕДРИ – НАУКОВІ ПРАЦІВНИКИ

Випускники кафедри працювали в багатьох науково-дослідних інститутах. Найбільша кількість випускників кафедри працювала в УкрНДІПВ, а саме: В.Є. Алексеев, В.І. Гамрецька, Н.М.Ващинська, Л.М. Полтавець, к.т.н.О.М.Гонтаренко, к.т.н. Н.В. Новицька, к.т.н. Г.І.Ускова, к.т.н. О.В. Старжицький, Р.Я.Сахарна, Л.М.Кириєнко, Г.О.Масленікова, Г.М.Котова, Н.І.Карпенко, Л.Яворина, С.Л.Смірнова, О.П.Боброва, Л.П.Добровольська, С.Д.Рокша, Е.А.Шпак, В.Фуртатенко, М.Г.Позур, Л.Г.Ругаєва, О.В.Минайленко, І.Г.Шаповалова, Т.О.Хавіна, О.М.Прихненко, Н.А.Федорова та інші.

Серед науковців УкрНДІПВ і група кандидатів технічних наук, які успішно закінчили і аспірантуру на нашій кафедрі: М.Б. Крепель, А.А. Сичова, Л.В.Данилейко, Н.В.Алексеева, Л.С.Васильєва, С.К. Дрегуляс, Л.С. Вронська, В.Ю. Яворський, Н.І. Бендик.

Друге місце по чисельності випускників кафедри, які працювали або працюють і зараз, посідає КНДІТГП, багато років директором якого був випускник кафедри ТТВ КНУТД, к.т.н., академік Академії інженерних наук В.Д. Омельченко. В КНДІТГП успішно працювала завідуючою лабораторією інституту к.т.н. Н.М. Ромашевська, яка була аспіранткою кафедри і успішно захистила кандидатську дисертацію в 1982 р. На превеликий жаль талановита вчена молодою пішла з життя.

Зараз в КНДІТГП працюють випускники кафедри: директор інституту Є.А. Прокопова, яка закінчила КТІП у 1977 р. і довгий час працювала заступником директора, О.М. Локтіонова, С.І. Кроль, Т.І. Розсоха, В.Ю. Яворський, Л.Б. Яворська, Л.С. Вронська.

В числі інших науково-дослідних інститутів, в яких працювали випускники кафедри, Український НДІ швейної промисловості, Український НДІ текстильної промисловості, Всесоюзний НДІ трикотажної промисловості, Латвійський НДІ легкої промисловості, Український філіал Всесоюзного науково-дослідного інституту склопластиків і волокон (УФВНДІСПВ), Київський філіал Всесоюзного науково-дослідного інституту гумових та латексних виробів (КФВНДІГ) та інші.

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ КАФЕДРИ

Науково-дослідна робота кафедри спрямована на:

– творення теоретичних основ проектування і технології в'язання нових видів трикотажних полотен та виробів, в тому числі САПР трикотажу;

– нормалізацію технологічних процесів трикотажного виробництва;

– переробку нових видів текстильних ниток і пряжі;

розробку структури і технології в'язання трикотажу технічного та медичного призначення.

До числа найбільш значущих наукових робіт відносяться:

нормалізація технологічного процесу на основов'язальних машинах з метою підвищення продуктивності машини та якості полотен;

– розробка методології автоматизованого технологічного проектування трикотажу;

– розробка теоретичних основ раціональних способів в'язання суцільнов'язаних трикотажних виробів;

– розробка теоретичних основ проектування структури та параметрів еластичних основов'язаних тасьм;

– розробка структури й технології в'язання кулірних і основов'язаних полотен як основи штучної шкіри;

– розробка технології в'язання та проектування параметрів структури еластичних полотен кулірних переплетень;

– розробка структури і технології в'язання основов'язаних полотен високої розтяжності для дублювання з високомодульною гумою та виготовлення гідрокостюмів для підводного плавання;

– дослідження процесів в'язання, структури та фізико-механічних властивостей трикотажу із льняної та льномісткої пряжі та багато інш.

На кафедрі десятки років існувала наукова школа доктора технічних наук, професора Ф.А. Мойсеєнка «Створення теоретичних основ проектування трикотажних полотен і виробів з нових видів текстильної сировини».

Ряд науково-технічних розробок викладачів та аспірантів кафедри виконувалися на рівні винаходів з отриманням авторських свідоцтв або патентів на винаходи. Так, наприклад, за період 1984-2009 рр. було отримано біля 100 авторських свідоцтв та патентів Російської Федерації і України.

Велику увагу кафедра приділяє організації та проведенню науково-дослідної роботи студентів.

Зміна назви спеціальності, за якою ведеться в КНУТД підготовка інженерів-технологів трикотажного виробництва.

Підготовка інженерів-технологів трикотажного виробництва розпочалась ще в 1925 р. в Московському текстильному інституті (МТІ) і перший випуск спеціалістів було здійснено в 1928 р.

За час свого існування спеціальність, за якою ведеться підготовка інженерів-технологів трикотажного виробництва, змінювалась в такій послідовності: «Механічна технологія волокнистих матеріалів» (спеціалізація – трикотажне виробництво); «Трикотажне виробництво»; «Технологія тканин і трикотажу»; «Технологія і дизайн тканин і трикотажу».

У відповідності з діючим на цей час навчальним планом на кафедрі технології трикотажного виробництва викладаються такі дисципліни: «Основи теорії в'язання», «Основи теорії в'язання візерункового трикотажу», «Основи технології виробів заданої форми», «Основи САПР трикотажу», «Основи технології швейно-розкрійного виробництва», «Проектування в'язальних машин», «Функціональні групи в'язальних машин», «Методи і засоби досліджень та НДРС», «Художнє проектування трикотажних полотен», «Основи техніко-економічного проектування виробництва», «Проектування виробництва трикотажної промисловості», «Основи технічної творчості та патентознавства», «Нове в техніці та технології трикотажного виробництва», «Прикладне мистецтво», «Колористика виробів», «Дизайн трикотажу», «Конструювання трикотажних виробів та основи швейної технології», «Комп'ютерний дизайн трикотажу», «Основи роботи в матеріалі».

Кафедру технології трикотажного виробництва за час її існування очолювали:

1945–1948 рр. – доц. Андрій Іванович Шакола;

1948–1972 рр. – к.т.н., доц. Лідія Петрівна Ігнатова;

1972–1981 рр. – д.т.н., проф. Федір Андріанович Мойсеєнко;

1981–1988 рр. – к.т.н., доц. Лев Константинович Ващинський;

1988–1993 рр. – к.т.н., доц. Сергій Іванович Шаповаленко;

1993–2009 рр. – к.т.н., проф. КНУТД Людмила Олександрівна Крилова;

з вересня 2009 р. – к.т.н., доц. Людмила Євгенівна Галавська.

Довідка. С.І.Шаповаленко в 1977 р. закінчив Ленінградський інститут текстильної та легкої промисловості і там же аспірантуру. Кандидатську дисертацію захистив в 1982 р., після чого працював в Українському філіалі Всесоюзного науково-дослідного інституту склопластиків і волокон (УФВНДІСПВ). В 1986 р. став працювати доцентом кафедри, в 1988-1993 рр. – завідуючим кафедри, а в 1994 р. залишив роботу в ДАЛПУ.

Висновки

Кафедра технології трикотажного виробництва КНУТД на протязі 65 років свого існування успішно виконує державні замовлення по підготовці висококваліфікованих інженерних, наукових і науково-педагогічних кадрів відповідної спеціальності. Викладачі кафедри разом зі своїми учнями зробили вагомий внесок в науково-технічний прогрес трикотажного виробництва.

Випускники кафедри зробили великий внесок у відродження зруйнованого війною трикотажного виробництва СРСР і подальший його розвиток, в розробку нових технологій і асортименту трикотажних полотен та виробів різного призначення, а також в освоєння та ефективне використання нових видів машин та автоматів трикотажного виробництва.

Надійшла 22.02.2010

УДК 657.571.76

РАЗРАБОТКА ПРОГРАММЫ ОПРЕДЕЛЕНИЯ СЕБЕСТОИМОСТИ ИЗГОТОВЛЕНИЯ УЗЛА ШВЕЙНОГО ИЗДЕЛИЯ

Т.Ю. ВЕРЕЦАКА

Российский заочный институт текстильной и лёгкой промышленности

В.В. ВЕРЕЦАКА

Санкт - Петербургский государственный университет экономики и финансов

В умовах ринку виробникові дуже важливо в найкоротший термін визначити витрати на виробництво виробу. З метою визначення собівартості виробу, що проектується, розробляється комплект програм, що дозволить проводити експрес - оцінку витрат. Розрахунок вартості виготовлення вузла виробу здійснюється за даними про його вид, розміри й ціни на матеріали. До переваг програми варто віднести й відсутність необхідності попереднього навчання користувача

На российском рынке немногие швейные предприятия имеют собственную торговую сеть или так называемые торговые точки, где происходит реализация выпускаемой продукции и формирование новых заказов. В основном крупные торговые фирмы заключают договора с рядом производителей на выпуск той или иной продукции [1]. Часто неторговые организации, которым требуется форменная одежда, являются заказчиками швейных предприятий. При этом заказ может быть представлен образцом или аналогом требуемого продукта, либо списком требований, которые предъявляются к будущему изделию. Кроме того, оговаривается общее количество изделий и сроки выполнения заказа. Как правило, сроки выполнения заказа достаточно жёсткие и небольшие, от 5 до 100 дней, в зависимости от объёмов [2]. В период переговоров производитель должен оценить стоимость работ всего производственного цикла, включая разработку конструкторско-технологической документации, необходимой для запуска производства, и закупку требуемых материалов [3]. На этом этапе производителю очень важно в